

- А. С. Шевеса. – М. : Музыкальный сектор, 1928. – 111 с.
13. Семешко, А. А. Методика навчання гри на баяні : навч.-метод. посібник / Анатолій Андрійович Семешко. – К. : ДМЦМЗКМ, 2002. – 144 с.
14. Тетцель, Е. Современная фортепианная техника / Евгений Тетцель ; сокр. пер. с нем. М. Менчика. – М. : Музторг ПТО МОНО, 1929. – 88 с.
15. Цыпин, Г. М. Обучение игре на фортепиано / Геннадий Моисеевич Цыпин. – М. : Просвещение, 1984. – 175 с.
16. Штейнгаузен, Ф. Техника игры на фортепиано / Фридрих Штейнгаузен ; предисл., ред. Гр. Прокофьева. – М. : Музыкальный сектор, 1926. – 91 с.
17. Шапов, А. П. Фортепианная педагогика / Арсений Петрович Шапов. – М. : Советская Россия, 1960. – 172 с.

УДК [378.147+371.261]:78

І. В. Дубінець

ТЕСТОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ «ГАРМОНІЯ» ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ – МУЗИКАНТІВ

Стаття посвячена проблемі тестового контролю знань студентів-музикантів вищих педагогічних навчальних закладів по дисципліні «Гармонія». Охарактеризовані задачі та види тестового контролю, вимоги до створення та використанню тестів.

Ключевые слова: тест, тестовий контроль знань, тестування, гармонія.

The article deals with the actual problem of the testing control of students' knowledge (on the material of the of discipline "Harmony") in the higher pedagogical establishments. it is characterised the forms and tasks of the testing control and the requirements for its creation and application.

Keywords: test, test control, testing, harmony.

Система навчання у вищій школі є багатограним процесом, який складається з багатьох взаємопов'язаних елементів. Серед факторів, що значною мірою впливають на ефективність і якість навчання, особливе місце посідає перевірка знань, умінь та навичок студентів. Найважливішим компонентом педагогічної системи і складовою частиною навчального процесу є контроль за навчальною діяльністю, спрямований на визначення успішності навчання, аналіз отриманих результатів та корекцію подальшого процесу навчання кожного студента. Інструментом підвищення якості освіти разом із реформуванням її змісту виступає вдосконалення системи оцінювання, модернізація діагностики навчання студентів.

Перевірка й оцінка знань студентів є процесом активним. Викладач не тільки реєструє фактичні знання студентів, а й впливає на хід і результати всього навчального процесу. Його завдання – знайти найефективніший засіб перевірки знань задля виявлення досягнень студентів і стимулювання їх до здобуття знань. Необхідно створювати таку атмосферу, щоб студент обов'язково працював системно, виявляв наполегливість і докладав зусиль. Одним із шляхів здійснення цієї мети є тестовий контроль знань студентів.

Аналіз психолого-педагогічних джерел засвідчує, що найважливішою передумовою застосування тестів є їх належне конструювання, оскільки забезпечити уявлення про істинний рівень підготовки студентів за допомогою тестових методик можливо лише за умови професійної розробки тестів.

Питання створення тестів є складною та багатогранною проблемою. У вітчизняній науці існують ґрунтовні дослідження, які висвітлюють різні аспекти означеної проблеми (В. Аванесов, Л. Білоусова, І. Булах, В. Беспалько, О. Виноградов, Т. Ільїна, М. Челишкова). Їх аналіз доводить, що ефективність функціонування системи професійної освіти значною

мірою залежить від упровадження в діяльність ВНЗ інновацій, які змушують усіх учасників навчально-виховного процесу визначити й аналізувати рівень своїх знань, умінь, навичок, спрямовувати діяльність на шлях перспективних перетворень. При цьому основна роль належить викладачеві, а його готовність до впровадження інновацій, вміння організувати цей процес та управляти ним є невід'ємними складовими успішної інноваційної діяльності.

Однією з інноваційних форм інформатизованої системи освіти є тестування. Ця надзвичайно популярна за кордоном форма в останні десятиліття активно впроваджується і в Україні.

Тестування дозволяє здійснити ефективну комплексну перевірку знань студентів в умовах кредитно-трансферної системи навчання.

Тестами називають спеціальні контрольні завдання, спрямовані на встановлення факту засвоєння діяльності певного рівня в поєднанні з конкретною системою вимірювання та оцінювання якості засвоєння знань [3].

Тест – слово англійського походження, що позначає іспит, спробу, випробування. Тест – це стандартизоване завдання, за результатами якого роблять висновок про знання, уміння, навички (здібності, професійну придатність, обдарованість тощо) випробовуваного. У сучасній теорії та практиці тестового контролю нараховується понад 20 різновидів тестів залежно від мети, характеру та функцій контролю, а також характеру, форми відповіді. Тест як система завдань специфічної форми і відповідного змісту є науково обґрунтованим інструментом оцінювання знань, умінь і навичок студентів, що допомагає здійснювати індивідуальний контроль результатів навчання кожного з них, мобільно керувати навчально-виховним процесом. Порівняно з традиційними формами контролю знань з дисципліни «Гармонія» (контрольна робота, іспит) тестування нерідко виявляється більш ефективним.

Тестування не займає багато часу і разом з тим дозволяє виявити рівень здобутих знань у всіх студентів групи, тобто не додає зайвого психологічного навантаження завдяки чіткій системі підрахунку балів, не може викликати дорікань, зокрема суб'єктивності викладача в оцінюванні.

Головною метою системи тестового контролю з дисципліни «Гармонія» є управління навчальним процесом в оволодінні комунікативною компетенцією студентів шляхом оперативного отримання об'єктивних і надійних даних про успішність або неуспішність перебігу навчального процесу та ступінь ефективності досягнення головної мети навчання – практичного оволодіння студентами знань.

Залежно від цілей тестовий контроль виконує різноманітні функції: управляючу, мотиваційно-орієнтуючу, контролюючу, констатуючу, оцінну, навчальну, освітньо-виховну, розвивальну, коригувальну та прогнозуючу.

Для успішної реалізації визначених функцій тестовий контроль організується на основі наступних принципів: автентичності, наступності та практичності тестування; об'єктивності результатів; таємності тесту; врахування вікових психологічних особливостей тестованих та їх попереднього досвіду виконання тестів.

Нами розроблено тестові завдання з навчальної дисципліни «Гармонія» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки 6.020204 «Музичне мистецтво» з метою перевірки знань студентів під час поточного, тематичного та підсумкового контролів і перевірки залишкових знань.

Тести складено відповідно до робочої програми курсу з дотриманням загальних рекомендацій щодо складання тестів, а саме:

- Зміст тестового завдання повинен бути зорієнтований на отримання від студента однозначного виснову.
- Основні терміни тестового завдання повинні бути визначені чітко.
- Тестові завдання повинні бути прагматично коректними та розраховані на оцінку рівня навчальних досягнень студентів у конкретній галузі знань.
- Тестові завдання повинні формулюватися у вигляді згорнутих стислих суджень.
- У змісті тестового завдання певна якість повинна бути достатньою.

- При конструюванні тестових ситуацій можна використовувати різні форми їх подання, а також графічні та мультимедійні компоненти для раціонального представлення змісту навчального матеріалу.

У створенні тестів і ефективного проведення тестування з навчальної дисципліни «Гармонія» найбільш важливу роль відіграють форма та зміст тесту.

Тести складаються з таких елементів: інструкція до тестування (наприклад: оберіть правильну відповідь), власне текст тестового завдання, варіанти відповідей (якщо тести закриті).

Тестове завдання – складова одиниця тесту, яка характеризується стислістю, технологічністю, єдиними правилами оцінки відповідей, адекватністю інструкції формі та змісту завдання.

Найчастіше використовують тестові завдання закритої та відкритої форм. У *тестових завданнях закритої форми* пропонується обрати одну правильну відповідь із кількох запропонованих. У таких тестових завданнях відповіді необхідно розмішувати у певному порядку. За умов комп'ютерного тестування доцільно використовувати саме завдання закритої форми, оскільки їх легко опрацьовувати.

Тестові завдання відкритої форми дозволяють вільно конструювати відповідь або доповнювати (завершувати) частковий варіант відповіді. У комп'ютеризованому тестуванні відповіді на завдання відкритої форми повинні мати чітко визначені форму та зміст. Найпростішими тестовими завданнями закритої форми за принципом побудови відповіді є альтернативні, вибіркові та тестові завдання на встановлення відповідності.

Альтернативні тестові завдання передбачають наявність двох варіантів відповіді, зокрема «так – ні», «правильно – неправильно». Їх використовують для попередньої перевірки правильності вибору чи прийняття рішення за змістом завдання без розкриття його сутності, наприклад:

Завдання. Оберіть номер правильної відповіді.

Твердження, що слово «гармонія» має грецьке походження:

1. Правильне
2. Неправильне

(Правильна відповідь 1)

Неакордовий звук, який з'являється на слабкому часі між двома різними акордовими звуками, називається допоміжним:

1. Так
2. Ні

(Правильна відповідь 2)

За необхідністю, для перевірки уміння правильно відтворювати здобуті знання доцільно використовувати *тестові завдання з множинним вибором*, у яких передбачається від трьох до п'яти можливих варіантів відповідей. Із запропонованих варіантів правильним є лише один. Під час складання таких тестових завдань складність полягає у підборі варіантів відповідей, які мають бути достатньо схожими на правильні, наприклад:

Завдання. Оберіть правильну відповідь.

У гармонічному чотириголоссі у тризвуках головних ступенів подвоюється:

1. Прима.
2. Терція.
3. Квінта.

(Правильна відповідь 1)

Тестові завдання з вибором кількох правильних відповідей (вибірковий або варіативний тест) зазвичай не викликає в студентів особливих труднощів. Він передбачає 6–8 варіантів відповідей на тестове завдання, з яких 3–4 відповіді правильні. За вибірковими тестами перевіряють насамперед повноту знань класифікації певного явища. У такому випадку в інструкції повинна бути вказана кількість правильних відповідей, наприклад:

Завдання. Позначте три рядки, у яких фригійський тетрахорд у сопрано гармонізується наступними акордами:

- а) $t - tsVI - s - D$;
- б) $tsVI - dtIII6 - s - d$;
- в) $tsVI - dtIII6 - s - D$.
- г) $t6 - tsVI6 - dVII6 - D6$;
- д) $t6 - dVII6 - tsVI6 - D6$;
- е) $tsVI6 - dVII6 - sII2 - D6$.
- ж) $t - t7 - s - D$;
- з) $t6 - t65 - t - D$;

(Правильні відповіді Б, Д, Ж)

Тестові завдання на встановлення відповідностей спрямовані на перевірку розуміння на основі встановлення взаємозв'язку між елементами двох множин. Ці тести слід використовувати для перевірки правильності побудови структур, графіків, схем, наприклад:

Завдання. Установіть відповідність між типом акорду і ступенем, на якому він будується. Поєднайте їх стрілкою.

Тип акорду	Ступінь
D65	V
K64	VII
II7	VI
DVII2	II

Тестові завдання відкритої форми передбачають вільні відповіді тестованих. Вони не містять запропонованих варіантів відповідей і використовуються для того, щоб виявити знання термінів, означень, понять поданих у навчальному матеріалі. За змістом це твердження з невідомою змінною. До завдань відкритого типу належать:

- 1) завдання з пропусками;
- 2) завдання на доповнення;
- 3) завдання з короткою відповіддю;
- 4) завдання з розгорнутою відповіддю.

Тестові завдання з пропусками

Завдання. Вставте пропущене слово у подане речення:

Субдомінанта з домінантою перебувають у співвідношенні.

(Відповідь: *секундовому*)

Тестові завдання на доповнення

Завдання. Допишіть прізвища трьох авторів підручників з гармонії, яких не вистачає в логічному ряду: І. Дубовський, І. Дубінін, А. Мясоедов,

(Відповідь: *О. Абизова, Ю. Тюлін, Ю. Холопов*).

Завдання з короткою відповіддю

Укажіть ступінь, на якій будується в тональності A-dur акорд DVII65

(Відповідь: *2 ступінь*).

За місцем у навчальному процесі тестування поділяють на:

- *вхідне* (для з'ясування рівня володіння базовими знаннями, вміннями, навичками та готовності до сприймання нового матеріалу);
- *поточне* (з'ясування успішності засвоєння навчального матеріалу, виявлення прогалин у знаннях);
- *підсумкове* (виявлення рівня навчальних досягнень з конкретної теми, розділу чи курсу).

Вхідні тести призначені для попереднього вимірювання ступеня готовності до засвоєння навчального змісту і є способом адаптування до вимог навчальної дисципліни; при

цьому головна їх функція пов'язана з самооцінкою. Змістом тестів є «вузловий» матеріал попереднього етапу навчання або навички, які було набуто у процесі повсякденної взаємодії зі світом музики. Для студентів такі тести є засобом актуалізації знань, умінь, необхідних для подальшого засвоєння змісту навчальної дисципліни. Їх слід використовувати не тільки на початковому етапі вивчення дисципліни, а й у процесі засвоєння нового розділу. Оцінка за вхідні тести дозволяє педагогу виявити потреби та мотиви засвоєння специфічних видів діяльності.

Поточні тести спрямовуються на діагностування ходу дидактичного процесу, перевірку однієї з одиниць змісту навчального процесу (знань, умінь, навичок), а також на організацію експресконтролю усвідомлення інформації програмового змісту. Вони використовуються у повсякденній навчальній роботі та мають велике значення для стимулювання в студентів прагнення до самостійної систематичної роботи на заняттях, підвищують інтерес до навчання, посилюють почуття відповідальності за здобуті результати. Зміст таких тестів охоплює важливі елементи знань та вмінь, засвоєних студентами у процесі занять.

Підсумкові тести призначені для контролю й оцінки ступеня сформованості знань, умінь і навичок в кінці вивчення дисципліни, оцінювання рівня навчальних музичних досягнень студентів з основних компонентів змісту музичної освіти. На основі оцінки підсумкових тестів викладач може зробити висновки щодо ефективності та результативності власної педагогічної діяльності.

Отже, сучасна методика визначає тестування як інструмент вимірювання рівня навчальних компетентностей у галузі закономірностей гармонії, за допомогою якого можна не тільки виявити якість навчання, а й оптимально управляти навчальним процесом. Ефективність і результативність навчального процесу визначається наявністю різних форм і методів контролю. Універсальним методом контролю в процесі вивчення дисциплін музично-теоретичного циклу можна вважати тестування.

У процесі вивчення дисципліни «Гармонія» тест є педагогічним інструментом в руках викладача, що дозволяє здійснювати педагогічні вимірювання в рамках викладання предмета та використовується як засіб перевірки, контролю й оцінки здобутих знань.

Література

1. **Аванесов В. С.** Композиция тестових заданій / Вадим Сергеевич Аванесов. – М. : Центр тестирования, 2002. – 240 с.
2. **Беспалько В. П.** Основы теории педагогических систем (Проблемы и методы психолого-педагогического обеспечения технических обучающих систем) / Владимир Павлович Беспалько. – Воронеж: Изд-во Воронежского ун-та, 1977. – 304 с.
3. **Беспалько В. П.** Теория учебника: Дидактический аспект / Владимир Павлович Беспалько. – М. : Педагогика, 1988. – 160 с.
4. **Булах І. Є.** Створюємо якісний тест: навч. посіб. / І.Є Булах, М.Р. Мруга. – К. : Майстер-клас, 2006 – 160 с.
5. **Майоров А. Н.** Теория и практика создания тестов для системы образования / Алексей Николаевич Майоров. – М. : Интеллект-Центр, 2001. – 296 с.
6. **Чельшкова М.Б.** Теория и практика конструирования педагогических тестов : учеб. Пособ. / Марина Борисовна Чельшкова. – М. : Логос, 2002. – 432 с.